

Hududiy eksport salohiyatini yuksaltirishda iqtisodiyotni modernizatsiya va diversifikatsiya qilish strategiyalari.

**Raxmatullayev
Temurbek Shuhrat o'g'li**

*Turon universiteti Andijon kampusi magistratura
bo'limi 2-bosqich talabasi.*

Annotatsiya.

Mazkur tezisdagi hududlar iqtisodiyotini modernizatsiya va diversifikatsiya qilish orqali eksport salohiyatini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Hududiy resurslardan samarali foydalanish, sanoat tarmoqlarini rivojlantirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish orqali eksport hajmini kengaytirish yo'llari yoritib beriladi. Shuningdek, hududlarning tashqi bozorga chiqish imkoniyatlarini kuchaytirish va barqaror iqtisodiy o'sishga erishish omillari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: hududiy iqtisodiyot, modernizatsiya, diversifikatsiya, eksport salohiyati, raqobatbardoshlik, innovatsiyalar, sanoat rivoji.

Bugungi globallashuv sharoitida hududlar iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi va ularning eksport salohiyatini oshirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va diversifikatsiya jarayonlari hududlarning ichki imkoniyatlaridan samarali foydalanish, yangi ishlab chiqarish tarmoqlarini shakllantirish hamda tashqi bozorlarda raqobatbardosh mahsulotlar bilan ishtirok etish imkonini beradi. Shu bois, hududlar iqtisodiyotini zamonaviy talablar asosida rivojlantirish va eksport yo'naltirilgan ishlab chiqarishni kengaytirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Hududlar iqtisodiyotini modernizatsiya va diversifikatsiya qilish eksport salohiyatini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Modernizatsiya jarayonlari ishlab chiqarish quvvatlarini yangilash, ilg'or texnologiyalarni joriy etish va mehnat unumdorligini oshirish orqali mahsulot tannarxini kamaytirish hamda sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Bu esa hududlarda ishlab chiqarilgan mahsulotlarning tashqi bozorlarda raqobatbardoshligini ta'minlaydi.

Diversifikatsiya esa hudud iqtisodiyotining bir yoki ikki tarmoqqa qaramligini kamaytirib, yangi sanoat va xizmat ko'rsatish yo'nalishlarini rivojlantirish imkonini beradi. Qayta ishlash sanoatini rivojlantirish, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini chuqur qayta ishlash hamda yuqori qo'shimcha qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarish eksport tarkibini kengaytirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini qo'llab-quvvatlash hududlarning eksport imkoniyatlarini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Eksport infratuzilmasini rivojlantirish,

logistika tizimini takomillashtirish va transport xarajatlarini qisqartirish hududiy mahsulotlarning tashqi bozorlarga chiqishini yengillashtiradi. Eksportga yo'naltirilgan korxonalar uchun soliq va bojxona imtiyozlarini joriy etish, moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish ham eksport hajmining oshishiga xizmat qiladi. Hududlar iqtisodiyotini kompleks tarzda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish orqali eksport salohiyatini kengaytirish, iqtisodiy o'sishni ta'minlash va aholi bandligini oshirishga erishish mumkin bo'ladi.

Hududlar iqtisodiyotini modernizatsiya va diversifikatsiya qilish eksport salohiyatini oshirishning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Modernizatsiya jarayonlari ishlab chiqarish texnologiyalarini yangilash, energiya va resurslardan samarali foydalanish, mehnat unumdorligini oshirish orqali mahsulot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Zamonaviy texnologiyalar asosida ishlab chiqarilgan mahsulotlar xalqaro standartlarga mos bo'lib, ularning tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatlari kengayadi.

Diversifikatsiya esa hududlar iqtisodiyotining barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Iqtisodiy faoliyat turlarini kengaytirish, xomashyo eksportidan tayyor va yarim tayyor mahsulotlar eksportiga o'tish hududlarning eksport tarkibini boyitadi. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini chuqur qayta ishlash, sanoatning qayta ishlovchi tarmoqlarini rivojlantirish hamda xizmatlar sohasini kengaytirish eksport hajmining o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish hududiy eksport salohiyatini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Kichik korxonalar moslashuvchanligi va bozor talablariga tez javob bera olishi bilan ajralib turadi. Ularni moliyaviy qo'llab-quvvatlash, kredit resurslari bilan ta'minlash va eksport faoliyatiga jalb etish hududlarda yangi ish o'rinlari yaratilishiga ham xizmat qiladi. Eksport infratuzilmasini rivojlantirish, jumladan, logistika markazlari, transport tarmoqlari va bojxona xizmatlarini takomillashtirish hududiy mahsulotlarning tashqi bozorlarga yetkazib berilishida muhim rol o'ynaydi. Davlat tomonidan eksport qiluvchi korxonalar uchun yaratilayotgan imtiyozlar va rag'batlantiruvchi mexanizmlar hududlarning eksport salohiyatini yanada kuchaytiradi.

Hududlar eksport salohiyatini oshirishda investitsiyalarni jalb etish muhim ahamiyat kasb etadi. Xorijiy va mahalliy investitsiyalar ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda eksportga yo'naltirilgan mahsulotlar ishlab chiqarishni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, sanoat zonalari va erkin iqtisodiy zonalar faoliyatini kengaytirish hududlarda investitsiya muhitini yaxshilaydi va eksport hajmini oshirish imkonini beradi. Innovatsion faoliyatni rivojlantirish hududiy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini kuchaytiradi. Ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasi, startup loyihalarni qo'llab-quvvatlash hamda raqamli texnologiyalarni joriy etish yuqori qo'shimcha qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarishga zamin yaratadi. Bu jarayon eksport mahsulotlari nomenklaturasini kengaytirib, tashqi bozorlarda hududiy brendlarni shakllantirishga yordam beradi. Kadrlar salohiyatini oshirish ham eksportni rivojlantirishning muhim sharti hisoblanadi. Malakali mutaxassislar tayyorlash, kasbiy ta'lim tizimini ishlab chiqarish ehtiyojlariga moslashtirish va menejment sifatini yaxshilash hududlarda eksportga yo'naltirilgan korxonalar samaradorligini oshiradi. Natijada, hududlar iqtisodiyotining

modernizatsiya va diversifikatsiya jarayonlari jadallashib, eksport salohiyati barqaror ravishda o'sib boradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, hududlar iqtisodiyotini modernizatsiya va diversifikatsiya qilish eksport salohiyatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi. Ishlab chiqarish tarmoqlarini texnologik jihatdan yangilash, iqtisodiy faoliyat yo'nalishlarini kengaytirish hamda yuqori qo'shimcha qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarishni rivojlantirish hududlarning tashqi bozorlardagi raqobatbardoshligini kuchaytiradi. Shuningdek, investitsiyalarni jalb etish, innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash va eksport infratuzilmasini takomillashtirish hududiy eksport hajmining barqaror o'sishiga xizmat qiladi. Natijada, hududlar iqtisodiy rivojlanishining muvozanatli va barqaror modeli shakllanib, milliy iqtisodiyotning umumiy eksport salohiyati oshadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ahmedov, D.Q. Hudud sanoat tarmog'ini diversifikatsiyalash strategiyasi. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2023. – 256 b.
2. Karimov, F.S. Sanoat korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish mexanizmlari. – Samarqand: Ilm-fan nashriyoti, 2022. – 184 b.
3. Nurmatov, A.R. O'zbekistonda hudud sanoatini rivojlantirish istiqbollari. – Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2023. – 218 b.
4. Rahimov, B.M., Sultonov, K.S. Sanoat tarmog'ini modernizatsiyalash va diversifikatsiyalash yo'nalishlari. – Buxoro: "Buxoro" nashriyoti, 2021. – 198 b.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni. – <https://lex.uz/docs/5841063>